

Comunicat de presă

Luxemburg, 26 ianuarie 2016

Potrivit Curții de Conturi Europene, modul în care Comisia Europeană a gestionat criza financiară „prezenta în general deficiențe”

După cum se arată într-un nou raport publicat astăzi de Curtea de Conturi Europeană, Comisia nu era pregătită pentru primele cereri de asistență financiară în cursul crizei financiare din 2008, deoarece semnalele de alarmă trecuseră neobservate. Potrivit constatărilor Curții, Comisia a reușit, în pofida lipsei de experiență, să gestioneze programe de asistență care au generat reforme. În raportul său, Curtea subliniază o serie de rezultate pozitive, dar identifică totodată mai multe puncte problematice legate de modul în general deficitar în care Comisia a gestionat criza: tratamentul diferit al țărilor, controlul limitat al calității, monitorizarea slabă a punerii în aplicare și neajunsurile legate de documentație.

„Efectele crizei se fac în continuare resimțite și programele de creditare care au fost concepute în urma crizei se cifrează în prezent la sute de miliarde de euro”, a declarat domnul Baudilio Tomé Muguruza, membrul Curții responsabil de raport. „Este deci imperativ să învățăm din greșelile făcute.”

Auditorii au analizat modul în care Comisia a gestionat asistența financiară acordată pentru cinci state membre: Ungaria, Letonia, România, Irlanda și Portugalia. Potrivit constatărilor, Comisia a reușit să își asume noile sarcini de gestionare; având în vedere constrângerile de timp cu care s-a confruntat, se poate considera că este vorba de un succes. Pe măsura ce criza s-a propagat, Comisia a mobilizat din ce în ce mai multă expertiză internă și a implicat o gamă largă de părți interesate în țările vizate. De asemenea, reformele apărute mai târziu au introdus o mai bună supraveghere macroeconomică.

Raportul detaliat de audit subliniază o serie de rezultate pozitive importante, dar identifică totodată patru puncte problematice principale legate de modul în care Comisia a gestionat criza: abordările diferite utilizate, controlul limitat al calității, monitorizarea deficitară și neajunsuri legate de documentație.

Rezultate pozitive importante: auditorii au constatat că programele și-au îndeplinit obiectivele. Țintele revizuite de deficit au fost în mare parte atinse. Deficitele structurale s-au redus, deși în ritmuri diferite. Statele membre au respectat majoritatea condițiilor stabilite în programele lor, chiar dacă cu unele întârzieri. Programele s-au bucurat de succes în ceea ce privește stimularea reformelor. În ceea mai mare parte, țările au continuat

Scopul acestui comunicat de presă este să prezinte mesajele principale ale raportului special adoptat de Curtea de Conturi Europeană.

Textul integral al raportului este disponibil la adresa www.eca.europa.eu.

ECA Press

Mark Rogerson – Purtător de cuvânt T: (+352) 4398 47063

M: (+352) 691 55 30 63

Damijan Fišer – Ofițer de presă T: (+352) 4398 45410

M: (+352) 621 55 22 24

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditorsECA eca.europa.eu

reforme impuse prin condițiile aferente programelor și, în patru dintre cele cinci țări, contul curent s-a ajustat mai rapid decât se aștepta.

Abordări diferite: Curtea a identificat mai multe exemple de țări care nu au fost tratate în același mod, deși se aflau într-o situație comparabilă. În cazul anumitor programe, condițiile pentru acordarea asistenței au fost mai puțin stricte, respectarea lor devenind astfel un exercițiu mai ușor. Reformele structurale solicitate nu au fost întotdeauna proporționale cu problemele întâmpinate sau au urmat traiectorii complet diferite. Țintele de deficit ale unor țări au devenit mai permissive decât ceea ce părea să fie justificat de situația economică.

Control limitat al calității: examinarea documentelor-cheie de către echipele de program din cadrul Comisiei a fost insuficientă din mai multe puncte de vedere. Calculele subiacente nu erau revăzute de persoane din afara echipelor, munca experților nu a fost analizată în mod riguros, iar procesul de examinare internă nu era bine documentat.

Monitorizare slabă: Comisia a utilizat ținte de deficit calculate pe baza contabilității de angajamente, dar îndeplinirea acestora poate fi observată numai după o anumită perioadă de timp. Utilizarea lor asigură coerența cu procedura aplicabilă deficitelor excesive, dar înseamnă în același timp că, în cazul în care trebuie să fie luată o decizie privind continuarea programului, Comisia nu poate raporta cu exactitate dacă statul membru în cauză a respectat sau nu ținta de deficit.

Neajunsuri legate de documentație: pentru elaborarea previziunilor, Comisia a utilizat un instrument deja existent și destul de greoi, bazat pe foi de calcul tabelar. Documentația nu permitea cu adevărat revenirea în timp pentru a evalua deciziile adoptate. Disponibilitatea evidențelor s-a îmbunătățit, dar unele documente-cheie lipseau chiar și în cazul programelor celor mai recente. Condițiile stabilite în memorandumurile de înțelegere nu erau întotdeauna axate în mod suficient pe condițiile de politică economică generală stabilite de Consiliu.

Curtea de Conturi Europeană recomandă Comisiei:

- să stabilească, la nivelul instituției, un cadru care să permită mobilizarea rapidă a personalului și a expertizei sale în cazul în care se conturează un program de asistență financiară;
- să controleze într-un mod mai sistematic calitatea procesului său de elaborare a previziunilor;
- să îmbunătățească modul de ținere a evidențelor și să acorde atenția cuvenită acestui aspect în contextul controlului de calitate;
- să instituie proceduri corespunzătoare de examinare a calității modului de gestionare a programelor și a conținutului;
- să includă în memorandumurile de înțelegere variabile pe care să le poată colecta în intervale de timp scurte;
- să facă o distincție între diferitele condiții în funcție de importanța lor și să vizeze reformele cu adevărat esențiale;
- să formalizeze cooperarea interinstituțională cu alți parteneri din cadrul programelor;
- să asigure o mai mare transparență a procesului de administrare a datoriei;
- să analizeze în mod mai aprofundat aspectele-cheie ale ajustării în diferitele țări după închiderea programelor.

Raportul special nr. 18/2015, intitulat „Asistența financiară acordată țărilor aflate în dificultate”, este disponibil în 23 de limbi ale UE. A se vedea în continuare notele pentru editori.

Note către editori

În 2008, Europa a cunoscut o criză financiară care s-a transformat într-o criză a datoriei suverane. Criza datoriei suverane a fost o consecință a mai multor factori, printre care se numără supravegherea bancară slabă, politicile bugetare inadecvate și dificultățile întâmpinate de marile instituții financiare (la care se adaugă costurile de salvare a acestora suportate de către contribuabili). Criza a lovit statele membre ale UE în două valuri: primul a afectat țările din afara zonei euro între 2008 și 2009, iar cea de al doilea val s-a propagat chiar în interiorul zonei euro. În total, opt state membre ale UE au fost nevoite să solicite asistență macrofinanciară: Ungaria, Letonia, România, Irlanda, Portugalia, Grecia, Spania și Cipru.

Sfera auditului

În cadrul Raportului special nr. 18/2015, intitulat „Asistența financiară acordată țărilor aflate în dificultate”, s-a analizat dacă Comisia a gestionat în mod adecvat programele de asistență financiară. Întrebările la care Curtea a căutat să răspundă au fost următoarele: (i) Au fost detectate la timp riscurile bugetare în creștere? (ii) Procesele au fost suficient de bine concepute pentru a putea contribui pe deplin la deciziile privind programele? (iii) A reușit Comisia să se împrumute la cele mai bune rate posibile și în conformitate cu cele mai bune practici în materie de emisiune de titluri de creanță? (iv) Programele de asistență financiară și-au atins obiectivele principale?

Auditul nu a inclus deciziile luate la nivelul politic al UE și nu a analizat scenariul alternativ în care nu ar fi fost acordată o asistență financiară și nici posibilitatea de a soluționa crizele prin alte mijloace. De asemenea, nu au fost evaluate sustenabilitatea datoriei și nici probabilitatea ca împrumuturile să fie rambursate sau nu. Nu s-a analizat dacă Consiliul alesese țintele de deficit sau condițiile structurale cele mai adecvate pentru soluționarea crizei. În fine, în contextul analizei cu privire la modul în care Comisia a cooperat cu partenerii, nu s-a evaluat dacă implicarea acestora era justificată.

Ungaria

Prăbușirea băncii Lehman Brothers a provocat o tendință descendentă în percepția investitorilor la începutul lunii octombrie 2008. Printre efectele declanșate s-au numărat vânzări masive ale titlurilor de stat, eșuarea unei licitații de obligațiuni și o depreciere drastică a monedei naționale. Tensiunile de pe piețele valutare au creat presiuni asupra lichidității băncilor, care s-au confruntat cu dificultăți în refinanțarea operațiunilor de swap valutar. Ungaria a solicitat asistență financiară deoarece era îngrijorată că un curent de panică din ce în ce mai puternic ar putea perturba mecanismele de piață în mod suficient pentru a cauza compromiterea subită a capacității de finanțare pe plan extern a Ungariei.

Letonia

În cele trei luni care au precedat solicitarea de asistență financiară, depozitele au cunoscut o scădere de 10 %. Acest fenomen a fost antrenat de retragerile în masă a depozitelor la banca Parex, aceasta confruntându-se cu probleme grave de lichiditate după ce a pierdut mai mult de un sfert din depozite. În aceeași perioadă, rezervele oficiale s-au diminuat cu aproape 20 %, ca urmare a vânzării de valută de către banca centrală în cadrul eforturilor sale de a proteja ancorarea cursului monedei naționale. În noiembrie 2008, guvernul a decis să intervină și să naționalizeze banca Parex. În decembrie, guvernul a impus restricții privind retragerile depozitelor de la banca Parex. Potrivit primului ministru, Letonia avea nevoie de asistență financiară din trei motive: pentru a gestiona situația băncii Parex, pentru a finanța deficitul bugetar și pentru a stabiliza piața financiară. Îngrijorarea tot mai mare pe care o suscitau sistemul financiar al Letoniei și datoria externă a acesteia a declanșat criza balanței de plăți și criza bancară.

România

Odată cu declanșarea crizei financiare mondiale în 2008, piețele financiare naționale și sistemul bancar al României s-au văzut confruntate cu presiuni majore. Accesul la finanțare externă era limitat, ceea ce a dus la explozia ratelor dobânzii. Încetinirea fluxurilor de capital a provocat o depreciere majoră a cursului de schimb, de peste 15 %, antrenând deteriorarea calității activelor și o nouă degradare a bilanțurilor contabile ale băncilor. Banca centrală a intervenit pentru a stabiliza leul românesc. Ratingul de credit al României a fost retrogradat la un nivel nerecomandat pentru investiții, lucru care a provocat creșterea atât a primei de risc, cât și a costurilor împrumutării. Randamentele obligațiunilor suverane au sărit la 9 %. Pe fondul unei aversiuni față de risc din ce în ce mai puternice, al unor presiuni crescute exercitate asupra cursului de schimb și al accesului tot mai restrâns la piața de obligațiuni pentru împrumuturile publice, autoritățile din România au solicitat asistență financiară în luna martie 2009.

Irlanda

Încă de la sfârșitul anului 2007, încrederea investitorilor în sectorul imobiliar din Irlanda s-a evaporat pe fondul preocupărilor care au apărut în legătură cu oferta excedentară și cu existența unei bule speculative. Irlanda s-a văzut deci confruntată cu două probleme: scăderea pronunțată a veniturilor ciclice provenite din sectorul construcțiilor și apariția subită a unor pierderi de amploare în sistemul bancar intern. În perioada 2008-2010, Irlanda luase măsuri importante de consolidare a sectorului său bancar. A acordat garanții de stat pentru pasivele băncilor irlandeze și a injectat în sectorul bancar capital în valoare de peste 20 % din PIB-ul țării. Agenția Națională de Administrare a Activelor (*National Asset Management Agency*) a preluat activele neperformante de natură funciară și imobiliară ale băncilor. Cu toate acestea, angajamentele financiare asumate de guvern față de sectorul financiar au propulsat la cote istorice spreadurile randamentelor obligațiunilor de stat și au restrâns în mod simțitor accesul pe piață al acestei țări.

Portugalia

Perioada care a precedat solicitarea de asistență financiară a fost marcată de o evoluție nefavorabilă a finanțelor publice și de deteriorarea perspectivei economice. Acestea au antrenat erodarea încrederii și exercitarea de către piețe a unor presiuni din ce în ce mai puternice asupra datoriei portugheze, accentuate de evoluția negativă pe piețele obligațiunilor suverane din zona euro. Pe măsură ce accesul la piață s-a restrâns, guvernul a recurs din ce în ce mai mult la emisiuni de titluri de valoare pe termen mai scurt și la alte tipuri de finanțare (cum ar fi plasamente private, emisiuni sindicalizate și volume substanțiale de credite pe termen scurt de la bănci locale). La începutul lunii mai 2011, diferența de randament dintre obligațiunile portugheze pe 10 ani și obligațiunile germane de același tip a crescut la 650 de puncte de bază. Pe fondul retrogradărilor consecutive ale obligațiunilor sale suverane de către agențiile de rating, Portugalia a ajuns în situația de a nu se mai putea refinanța la dobânzi sustenabile pe termen lung pentru finanțele publice.

Grecia

Asistența acordată de UE Greciei în cursul crizei va fi analizată în două rapoarte speciale care urmează să fie publicate de Curtea de Conturi Europeană: (i) un prim raport, preconizat a fi publicat în primul trimestru al anului 2016, va urmări să evalueze dacă asistența tehnică coordonată de Comisie a adus o contribuție pozitivă la implementarea programelor și la procesul de reformă din Grecia; (ii) programat ulterior, un al doilea raport va consta într-o evaluare a concepției, a monitorizării și a rezultatelor programului de ajustare macroeconomică pentru Grecia.